

АНАЛІЗ РИНКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА ЗА 2013–2018 РОКИ В РАКУРСІ ЕТНОГАСТРОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

ANALYSIS OF THE RESTAURANT MARKET FROM 2013 TILL 2018 OF IN TERMS OF ETHNOGOSTRONOMIC DEVELOPMENT

Досліджено ринок ресторанного господарства, динаміку змін чисельності закладів ресторанного господарства за типами в період 2013–2018 рр. Виявлено тенденції розвитку підприємств ресторанного господарства, динаміку стану етногастрономічних напрямів ресторанних послуг в Україні. Визначено напрями та роль закладів ресторанного господарства в розвитку гастрономічного туризму в Україні. Аналіз ринку показує, що за останні п'ять років збільшилася частка ресторанів та кафе (на 9,1% та 10,7% відповідно), стрімко знизилася частка фаст-фудів (на 19,9%), частка барів залишилася на тому ж рівні. Зростання кількості ресторанів пов'язано з тим, що вони відкриваються уніфікованого напрямку та розраховані на демократичні ціни, набуваючи популярності у середньостатистичних відвідувачів. Зменшення ж кількості фаст-фудів пов'язано передусім із популяризацією здорового харчування та пришвидшенням сервісом у ресторанах та кафе. Аналіз етногастрономічного напрямку ринку ресторанного господарства показує, що збільшується кількість азіатських, американських та скандинавських кухонь, які не були раніше поширені. Зменшується кількість ресторанів французької (на 17%) та японської (на 2,9%) кухонь у зв'язку зі зменшенням їхньої популярності. На жаль, кількість закладів ресторанного господарства, що представляють українську кухню, зменшилася на 22,8%, що є негативним для розвитку національного гастрономічного туризму.

Ключові слова: ресторанне господарство, динаміка, кулінарна етнологія, гастрономія, гастрономічний туризм, етногастрономічний розвиток, розвиток, ресторани мережі, кон'юнктура, ресторанный бізнес, напрями ресторанного бізнесу.

Исследованы рынок ресторанного хозяйства, динамика изменений численности

заведений ресторанного хозяйства по типам за период 2013–2018 гг. Выявлены тенденции развития предприятий ресторанного хозяйства, динамика состояния этногастрономических направлений ресторанного хозяйства в развитии гастрономического туризма в Украине. Анализ рынка показывает, что за последние пять лет увеличилась доля ресторанов и кафе (на 9,1% и 10,7% соответственно), стремительно снизилась доля фаст-фудов (на 19,9%), доля баров осталась на том же уровне. Рост количества ресторанов связан с тем, что они открываются унифицированного направления и рассчитаны на демократичные цены, приобретая популярность у среднестатистических посетителей. Уменьшение же количества фаст-фудов связано прежде всего с популяризацией здорового питания и ускоренным сервисом в ресторанах и кафе. Анализ этногастрономического направления рынка ресторанного хозяйства показывает, что увеличивается количество азиатских, американских и скандинавских кухонь, которые не были ранее распространены. Уменьшается количество ресторанов французской (на 17%) и японской (на 2,9%) кухонь в связи с уменьшением их популярности. К сожалению, количество заведений ресторанного хозяйства, которые представляют украинскую кухню, уменьшилось на 22,8%, что является негативным для развития национального гастрономического туризма.

Ключевые слова: ресторанное хозяйство, динамика, кулинарная этнология, гастрономия, гастрономический туризм, этногастрономическое развитие, развитие, ресторанные сети, конъюнктура, ресторанный бизнес, направления ресторанного бизнеса.

УДК 338.46:641

Неїленко С.М.

к.т.н., старший викладач кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу Київський національний університет культури і мистецтв

The market of the restaurant industry and the dynamics of changes in the number of restaurants by type in the period 2013–2018 years are analyzed. The tendencies of the restaurant industry and dynamics of the status of ethnogastronomic trends in Ukraine restaurant service are revealed. The tendency of development and role of the restaurant industry in the development of gastronomic tourism of Ukraine are determined. The purpose of the article was to analyze the market of restaurant industry and determine the dynamics of changes in the number of restaurants by type in the period of 2013–2018 years. The author is faced with the task to identify the trends of the restaurant industry and to analyze the dynamics of the ethnic dietary requirement of restaurants in Ukraine. External and internal factors of the economic development of Ukraine are changing over the last five years. Therefore it's relevant to analyze how these changes are influenced on the current state of the restaurant industry in Ukraine. Promoting of healthy food and faster service in restaurants and cafes will have a significant effect on the 19.9% decrease in the number of fast foods. Changes in the Ukrainian Law which concerns sales and consumption of alcoholic beverages did not affect to the part of bars in the restaurant market. Market analysis shows that in the last 5 years the part of restaurants and cafes is increased (by 9.1 and 10.7% respectively), the part of fast food is decreased by 19.9%, the part of bars is remained at the same level. The growth in the number of restaurants is due to the fact that they are developed in unified way with democratic prices, gaining popularity among the average visitors. The decrease in the number of fast foods is due to the promotion of healthy food and quick service in restaurants and cafes. The analysis of the ethnogastronomic trends of the restaurant market shows that there are an increasing number of Asian, American and Scandinavian cuisines that have not been previously represented. The number of French restaurants is reduced by 17% and Japanese restaurants is by 2.9% due to decreasing in their popularity. Unfortunately, the number of Ukrainian cuisine restaurants has decreased by 22.8%, which is negative for the development of national gastronomic tourism.

Key words: restaurant economy, dynamics, culinary ethnology, gastronomy, gastronomic tourism, ethnogastronomic trend, development, restaurant networks, business conditions, restaurant business, directions of restaurant business.

Постановка проблеми. До кризи, яка почалася після 2013 р., ринок ресторанного господарства активно розвивався, постійно збільшувалася кількість відкритих закладів, з'являлися нові типи та гастроно-

мічні напрями [12]. Проте за останні п'ять років змінилися зовнішні та внутрішні чинники розвитку економіки України, тому доцільно дослідити, як вплинули ці зміни на сучасний стан ресторанного господарства в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Концептуальним засадам розвитку ресторанного бізнесу присвячено праці В.В. Архипова, Н.А. Ахмедова, В.В. Бродіної, Дж.Т. Боуена, О.М. Григоренка, К. Егертона-Томаса, П.Б. Карпушенко, В.С. Найдюк, С.М. Неїленка, М.І. Пересічного, Г.Т. П'ятницької, В.А. Русавської, Я.М. Сала, Дж.М. Стефанеллі та ін. Проте перманентність інноваційних змін актуалізує потребу безперервності в проведенні їх аналізу та оцінюванні впливу на розвиток ресторанного господарства в Україні [1; 5; 14; 15].

Постановка завдання. Метою статті є аналіз ринку ресторанного господарства та визначення динаміки змін кількості закладів ресторанного господарства за типами в період 2013–2018 рр. Перед автором стоїть завдання виявити тенденції розвитку підприємств ресторанного господарства та проаналізувати динаміку стану етнологічних гастрономічних напрямів ресторанних послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Аналізуючи структуру ринку ресторанного бізнесу в Україні за 2018 р., можна виділити, що у цілому кількість закладів ресторанного господарства становить 10 994 од., що на 5 050 закладів менше, ніж у 2013 р. [12]. Це пов'язано з частковою окупацією території України, адже в інших регіонах країни продовжують з'являтися нові заклади ресторанного господарства. Актуальним є аналіз структури ринку закладів ресторанного господарства за типами. Дослідженнями за 2013–2018 рр. встановлено, що кількість ресторанів збільшилась на 551 заклад (9,1%), кількість кафе зросла на 10,7%. Зростання кількості ресторанів пов'язано з тим, що вони відкриваються уніфікованого напрямку та розраховані на демократичні ціни, набуваючи популярності у середньостатистичних відвідувачів.

Популяризація здорового харчування та пришвидшений сервіс у ресторанах та кафе вплинули на істотне зменшення кількості фаст-фудів – на 19,9%. Зміни в законодавстві України у сфері продажу та споживання алкогольних напоїв не вплинули на частку барів на ринку ресторанного господарства (рис. 1).

Варто наголосити, що з початку ринкової перебудови в Україні послуги ресторанного господарства стали надавати не лише підприємства – юридичні особи, а й фізичні особи – підприємці, частка яких у загальній кількості суб'єктів господарювання РГ України продовжувала зростати навіть в останні кризові роки [6].

Таким чином, на 2018 р. маємо таку структуру ринку ресторанного господарства України: переважають такі типи, як фаст-фуд та кафе, що пов'язано з їх ціновою політикою (рис. 2). Прагнення знизити рівень податкового навантаження спонукає на ринку послуг РГ України відкривати або малі за розміром підприємства, або діяти в статусі фізичних осіб – підприємців РГ. На користь останнього свідчить і те, що в умовах так званої турбулентності зовнішнього середовища більшість підприємців не бажає ризикувати й усвідомлює та прораховує ризики ймовірних утрат від реалізації невдалих проектів великих і середніх за розміром підприємств РГ порівняно з малими. Окрім того, береться до уваги й період окупності інвестицій у розвиток.

Найбільш динамічними у своєму розвитку є демократичні заклади, що мають яскраво виражену спеціалізацію за кухнею, хоча переваги за типом кухні є досить неоднозначними в різних регіонах країни. Спостерігається прихильність споживачів навіть не до типу кухні, а до певних продуктів (конкретний вид риби чи м'яса, і т. п.), що є улюбленими, незважаючи на те, у виконанні якої кухні є ця страва. Тому і спостерігається ріст

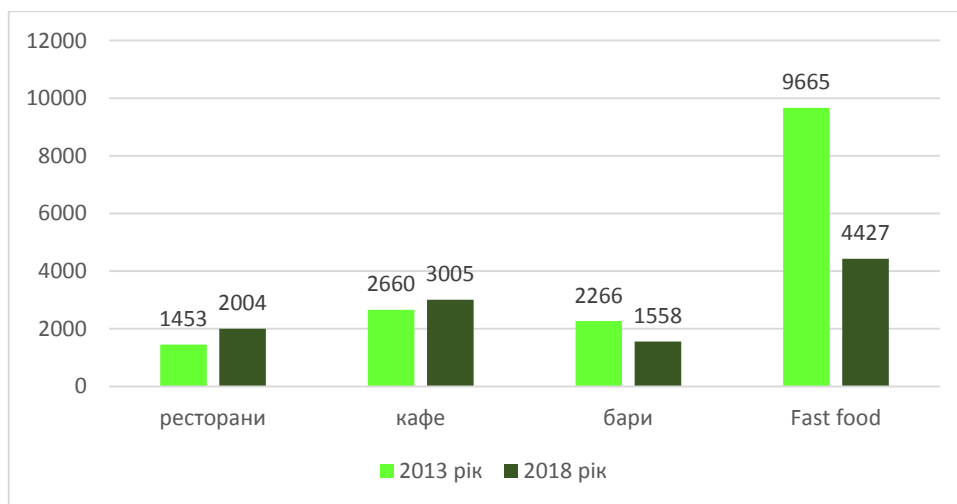

Рис. 1. Динаміка ринку ресторанного господарства України за типами закладів

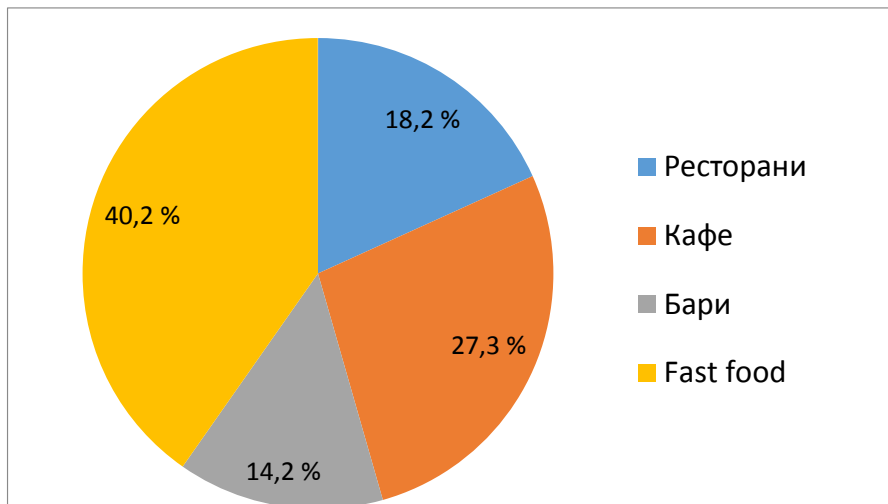

Рис. 2. Структура закладів ресторанного господарства України за типами

частки ресторанів та кафе (на 9,1% та 10,7% відповідно).

Також однією з провідних тенденцій є загально-світова тенденція до здорового способу харчування, екологічність уживаних продуктів. Це вплинуло на зменшення кількості фаст-фудів (на 19,9%), серед яких набули розвитку салат-бари та спеціалізовані азійські заклади. Як відгалуження від тенденції здорового способу життя є впровадження вегетаріанства в закладах ресторанного господарства у вигляді окремих розділів у меню або ж навіть створення спеціалізованих закладів для вегетаріанців.

Також порівняно з минулими роками поширення набуває розміщення в ресторанах так званої «відкритої кухні», коли гості можуть на власні очі спостерігати за технологічним процесом приготування страв. Таке впровадження має психологічну основу, адже за допомогою відкритості по відношенню до свого гостя заклад уже від самого початку налашто-

вує аудиторію на те, що продукція готується в гарних умовах із продуктів належної якості [3].

Останнім часом розвивається гастрономічний туризм і приділяється значна увага етногастрономічному розвитку. За останні п'ять років відбулася значна трансформація у структурі кулінарних уподобань українців. Відповідною реакцією до цих змін є збільшення популярності італійської, паназійської, американської, скандинавської, корейської, індійської кухонь. Французька кухня в 2013 р. займала значно вищі рейтинги, ніж у 2018 р., тому тенденція її розвитку впала на 17%. Але почала набувати більшого поширення італійська кухня, яка в 2018 р. збільшила свою популярність на 12,1%. Кавказька кухня майже не змінила свої показники за останні п'ять років, похибка становить лише 0,1% на користь 2018 р. Навіть зацікавлення українців японською кухнею почало падати й у 2018 р. становить на 2,9% менше, ніж у 2013 р. (рис. 3).

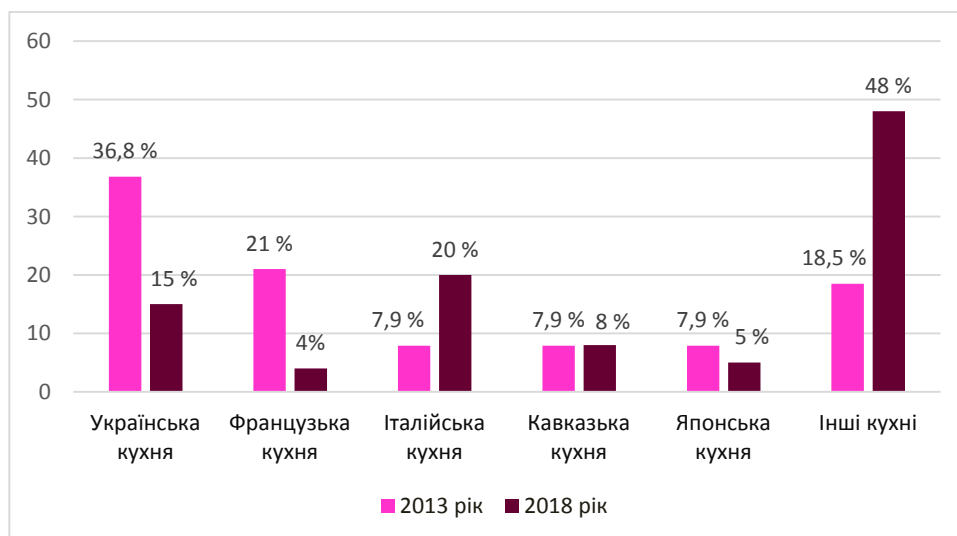

Рис. 3. Динаміка закладів ресторанного господарства в Україні відповідно до етногастрономічного напрямку

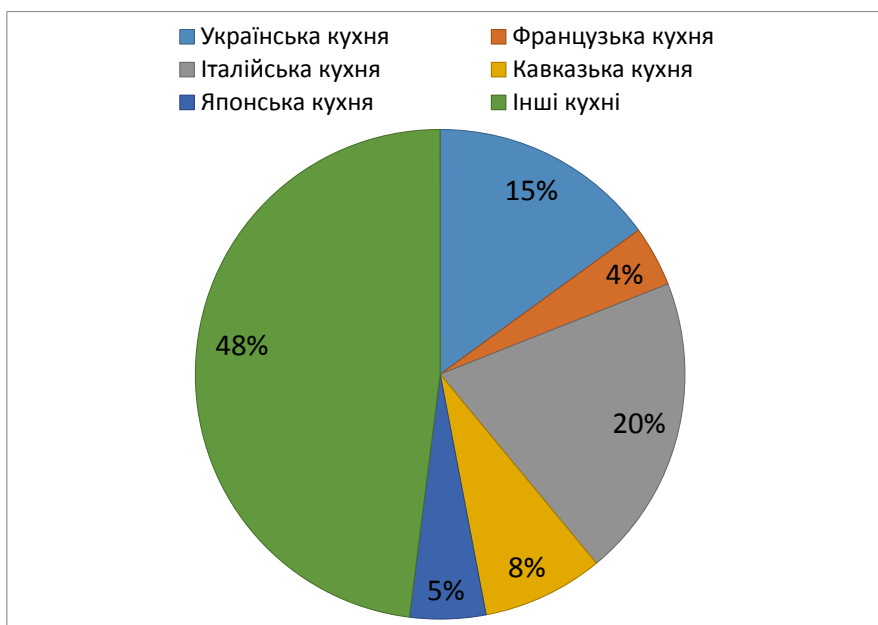

Рис. 4. Етногастрономічна структура ринку ресторанного господарства в Україні

До чинників, які впливають на етногастрономічний розвиток закладів ресторанного господарства в Україні, належать: розвиток туристичних потоків до України, міграція населення з азійських країн, розвиток внутрішнього туризму. Поширення моди вегетаріанства сприяє розвитку азійських закладів ресторанного господарства, які разом з італійською та американською займають найбільшу частку на ринку ресторанного господарства в Україні (рис. 4), тим самим негативно впливаючи на розвиток закладів, що пропонують українську кухню, а це затримує розвиток національного гастрономічного туризму.

Висновки з проведеного дослідження.

Аналіз етногастрономічного напрямку ринку ресторанного господарства показує, що збільшується кількість азійських, американських та скандинавських кухонь, які не були раніше поширені. Зменшується кількість ресторанів французької (на 17%) та японської (на 2,9%) кухонь у зв'язку зі зменшенням їхньої популярності. На жаль, кількість закладів ресторанного господарства, що представляють українську кухню, зменшилася на 22,8%, що є негативним для розвитку національного гастрономічного туризму.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. П'ятницька Г.Т., Найдюк В.С. Сучасні тренди розвитку ресторанного господарства в Україні. *Економіка та держава*. 2017. № 9. С. 66–73.
2. Прокопюк А., Феленчак Ю.Б. Сучасні тенденції розвитку ресторанного господарства України та Польщі. *Науковий вісник Національного львівського технічного університету України*. 2015. Вип. 25.4. С. 259–265.
3. Семенюк Л.В. Основні тенденції розвитку ринку мереж закладів ресторанного господарства, що розта-

шовані на автошляхах України. *Ефективна економіка*. 2014. № 11. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3563> (дата звернення: 03.11.2018).

4. Давидова О.Ю., Ліннік В.Ю. Концептуальні фактори розвитку готельно-ресторанної галузі. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечнікова*. 2015. Т. 20. Вип. 6. С. 36–40.

5. Барна М.Ю., Микитин Х.З. Теоретичні аспекти формування механізму державного регулювання готельно-ресторанного бізнесу. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія «Економічна»*. 2015. Вип. 49. С. 62–67.

6. П'ятницька Г.Т., Найдюк В.С. Структурні трансформації у розвитку ресторанного господарства України: аспекти спеціалізації. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. Вип. 26. Ч. 1. С. 163–167.

7. Horng J.S., Chou S.F., Liu C.H., Tsai C.Y. Creativity, aesthetics and ecofriendliness: A physical dining environment design synthetic assessment model of innovative restaurants. *Tourism Management*. 2013. Vol. 36. P. 15–25.

8. Ivkov M. Innovations in the restaurant industry – an exploratory study. *Economics of Agriculture*. 2016. Vol. 4. P. 1169–1186.

9. Sigala M., Blešić I., Simat K., Demirović D., Božić S., Stefanović V, Kyriakidou O. Creativity and innovation in the service sector. *The Service Industries Journal*. 2015. Vol. 35. Issue 6. P. 297–302.

10. Яцун Л.М. Стратегії та моделі управління розвитком підприємств сфери харчування. *Управління розвитком*. 2016. № 1 (183). С. 106–119.

11. Ощипок І.М. Розвиток закладів ресторанного господарства на концептуальних засадах інновацій. *Підприємництво і торгівля*. 2017. Вип. 21. С. 101–105.

12. Борисова О.О. Інноваційний розвиток системи економічної безпеки підприємств сфери ресторанного бізнесу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 21.04.02 «Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності»; Ун-т екон. та права «КРОК». Київ. 2017. 24 с.

13. Парубок Н.В. Роль та сучасні інноваційні напрями розвитку ресторанної галузі України. *Регіональний бізнес економіки та управління*. 2016. № 3 (51). С. 94–100.

14. Теоретико-практичні підходи до ефективного функціонування ринку готельно-ресторанних послуг: стан, проблеми, тенденції : колективна монографія /

С.М. Неїленко та ін. ; за ред. В.А. Русавської. Київ : Ліра-К, 2018. 420 с.

15. Неїленко С.М. Обзор проблемы здорового питания в заведениях ресторанного хозяйства Украины. *Международный научно-исследовательский журнал*. 2015. № 5 (36). Ч. 2. С. 83–84.
